

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Corollaria præcedentis doctrinæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

intrinsico reparabilem, proindeq; de se transitoriam & temporalem.

29. Ultima differentia, quam assignat D. Thomas hic art. 1. ad 1. & 2. 2. qu. 103. art. 1. consistit in eo quod peccatum mortale simpliciter est contra legem, & veniale præter legem, seu contra legem secundum quid. Ut autem verificetur aliquem actum esse contra legem simpliciter, duo requiruntur: primum est, quod lex cui opponitur, sit de numero illarum quæ simpliciter leges vocantur, eo quod omnino necessaria sint ad finem ultimum assequendum; quæ assecutio est præcipuus & veluti substantialis legis effectus: secundum, quod talis actus simpliciter tendat contra talem legem, seu simpliciter illam transgrediat: nam simpliciter positum in ista differentia, afficit tam modum essendi contra legem, quam legem ipsam; atq; adeo ex cuiuscumq; parte deficit; à ratione culpæ mortalis deficit. Cæterum ut verificetur esse contra legem secundum quid, satis est quod unum illorum deficit; atq; adeo quod vellex non sit simpliciter necessaria ad finem ultimum assecutionem, vel quod actus non violet simpliciter talem legem, neq; simpliciter ei opponatur: Ex primo capite deficiunt à ratione peccati mortalis omnia illa quæ dicimus venialia ex genere, ut mendacium iocofum; verbum otiosum; superfluus ludus, &c. quia leges quibus ista prohibentur, non sunt leges simpliciter, & ut ita dicam substantiales, eo quod illarum observatio ad finem ultimum consequendum non sit simpliciter necessaria. Ex secundo vero capite deficiunt à ratione mortalis cætera omnia, quæ vel ob parvitatem materiæ, vel ob defectum plenæ deliberationis, venialia vocamus; ut furtum rei parvæ, & motus contra fidem non plenè deliberatus: quamvis enim leges quibus hæc peccata opponuntur, sint leges simpliciter, & simpliciter necessaria ad finem ultimum consequendum, non tamen simpliciter violantur per talia peccata, neq; hæc simpliciter illis contrariantur. Non enim lex iustitiæ, quæ prohibet rei alienæ acceptionem, simpliciter violari dicitur per unius pomi vel ovi acceptionem; ob levitatem materiæ: nec si materia sit gravis; per actum non simpliciter liberum: quia sicut leges solis agentibus liberis imponuntur; ita ab iis solum violari censentur; qui liberè simpliciter operantur.

30. Hanc ultimam differentiam inter assignatas existimo esse præcipuam & quasi primariam: tum quia primò & immediatius convenit peccato, cui ex sua communi ratione per se primò convenit esse aliquo modo contra legem; atq; adeo esse contra legem simpliciter; vel tantum secundum quid; primariò & per se illi advenit: sicut quia animal secundum suam communem & genericam rationem est vivens sensibile, nulla differentia prius illi advenit; aut magis se habet per se, quam talis vel talis modus sentiendi. Tum etiam, quia aliquæ ex differentis assignatis extrinsecæ sunt & à posteriori; seu ex effectibus peccati mortalis & venialis desumptæ: nam hoc quod est expellere vel non expellere gratiæ & charitatem; & reatum pænæ æternæ; vel tantum temporalis inducere; se habent ut effectus peccati mortalis & venialis; subindeque differentiam constitutivam & distinctivam illorum ad invicem supponunt. Unde S. Thomas q. 7. de malo art. 1. dum dixisset, quod peccatum mortale

Tom. III.

A le & veniale differunt secundum reatum; nam peccatum mortale meretur pœnam æternam, veniale vero temporalem; subdit: sed ista differentia consequitur rationem peccati mortalis & venialis, non autem constituit ipsam: non enim ex hoc est tale peccatum, quia talis pœna ei debetur; sed potius è converso, quia peccatum est tale, ideo talis pœna ei debetur. Similiter etiam differunt quantum ad effectum: nam peccatum mortale privat gratiæ; veniale vero non. Sed neque ista est differentia quam quarimus, quia ista differentia consequitur ad rationem peccati: ex eo enim quod peccatum est tale, talem effectum habet, & non è converso.

Advertendum tamen est, quod si ly excludere ³ charitatem, non significet auferre habitum charitatis (quod est peccati mortalis effectus, sicut & privare gratia sanctificante) sed significet facere aliquid contrarium charitati Dei vel proximi, ex qua universa lex pendet, ut dicitur Matth. 22. & quæ est finis præcepti, ut testatur Apostolus 1. ad Timoth. 1. differentia illa est essentialis, & à priori, & coincidit cum ultima; quam diximus esse præcipuam. Si autem quæras; quamnam peccata contrariantur charitati Dei & proximi?

Respondet cum D. Thoma loco citato; illa esse per qua tollitur subjectio & reverentia hominis ad Deum; ut est blasphemia, idololatria, & huiusmodi, & etiam ea qua tollunt convictum societatis humanae, sicut furtum, homicidium, & huiusmodi. Unde idem S. Doctor in 2. dist. 42. quæst. 1. art. 4. sic ait: Quando aliquis peccat in his, sine quibus rectè servatis non remanet subjectio hominis ad Deum, & sedus humanae societatis, tunc est peccatum mortale ex genere. . . sicut patet quod non potest homo debite Deo esse subjectus, si Deo non credat; si ei non obediat; & huiusmodi. Similiter etiam societas humana vitæ servari non posset, nisi unicuique servaretur quod suum est; & ideo furtum; & alia species iniustitiæ, sunt peccata mortalia ex genere: & similiter est in omnibus aliis. Ea vero sunt quibus societas humana servari potest, non faciunt peccatum esse mortale ex genere; quamvis etiam de formis actus sit; sicut superfluus ludus, & aliquid huiusmodi: & talia dicuntur venialia ex genere.

§. V.

Corollarja præcedentis doctrinæ.

EX dictis de differentia inter mortale & veniale facile colligi possunt cætera quæ docet D. Thomas qu. 88. Ex his enim inferes primò, malitiam peccati mortalis & malitiam venialis essentialiter & specie inter se differre; subindeque divisionem peccati in mortale & veniale esse essentialem; si illa considerentur in ratione peccati, seu mali moralis formaliter. Patet hoc corollarium ex dictis: Nam; ut supra ostendimus; inordinatio & malitia peccati mortalis pertingit usq; ad finem; & ipsum destruit; inordinatio vero seu malitia peccati venialis, non pertingit usq; ad finem; sed sinit in ipsis medijs, quæ peccans non refert actualiter ad finem, sed duntaxat habitualiter, ut infra dicemus: Atqui inordinatio & malitia pertingens ad finem, essentialiter & specie differt ab illa quæ sinit in medijs, & quæ usq; ad finem non pertingit: Ergo malitia peccati mortalis essentialiter & specie differt à malitia peccati venialis.

000 z

Con-

33. Confirmatur: Eo ipso quod malitia mortalis deordinet voluntatem usq; ad finem ultimum, destruendo ipsum finem, malitia autem venialis solum retardet à finis consecutione, ita se habent sicut finis & id quod est ad finem, & sicut dispositio & forma ad quam disponit: Sed quod est ad finem, distinguitur essentialiter à fine, & dispositio, à sua forma: Ergo & malitia peccati venialis à malitia peccati mortalis. Unde D. Thomas hic art. 6. ait quod cum peccatum, quod ex genere suo esset mortale, sit veniale propter imperfectionem deliberationis aut consensu, solvitur species, atq; adeo non habet illa species malitiae, quae in consensu plenè deliberato, sed alia diversa resultat: Et art. 5. sic habet: *Circumstantia non potest de veniali facere mortale, manens circumstantia, sed solum tunc quando transfertur in aliam speciem, & sit quodammodo differentia specifica moralis actus.* Si autem malitia peccati mortalis accidentaliter solum differret à malitia peccati venialis, non requireretur necessariò mutatio aut dissolutio speciei, ut unum in alterum transiret, sed sufficeret mutatio quoad aliqua accidentia quae sunt extra speciem: Ergo &c.
34. Dices: Illa peccata sunt ejusdem speciei, quorum objecta specificè non differunt: Sed objecta peccati mortalis & peccati venialis interdum non differunt specie, ut patet in objecto furti; nam ejusdem speciei est res aliena, sive sit in parva, sive in magna quantitate: Ergo peccatum mortale & veniale sunt ejusdem speciei in ratione peccati.
35. Confirmatur: Magis & minus non diversificant speciem: Sed peccatum mortale & veniale differunt solum penes magis & minus, ut patet in furto gravi & levi: Ergo non differunt specie. Unde S. Thomas supra qu. 72. art. 5. docet differentias venialis & mortalis non constituere diversitatem specificam peccatorum.
36. Confirmatur amplius: Non magis differt actus elicitus cum plena cognitione ab actu elicitum cum semiplena, quam amor elicitus cum cognitione clarissima & perfectissima, qualis est amor Dei in patria, ab amore elicitum cum cognitione obscura & imperfecta, qualis est amor viae: Sed isti duo actus non differunt essentialiter, sed solum penes majorem vel minorem perfectionem intra eandem speciem: Ergo nec peccatum veniale ex defectu perfecta cognitionis & deliberationis, specie differt à peccato mortali circa idem objectum, cum plena & perfecta deliberatione commissio.
37. Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: Illa peccata sunt ejusdem speciei, quorum objecta specie non differunt, formaliter & in esse objecti, concedo Majorem: materialiter tantum & in esse rei, nego Majorem. Similiter distingo Minorem: objecta peccati mortalis & venialis interdum non differunt specie, materialiter & in esse entis, concedo Minorem: formaliter & in esse objecti, nego Minorem: nam in hac ratione attenditur eorum differentia penes habitudinem inproportionis ad ultimum finem, quae est diverse rationis & speciei in objecto mortaliter & venialiter tantum peccaminoso, cum primum dicat inproportionem averisivam & destructivam ipsius finis, non verò alterum; quae diversa inproportio constituit objecta formaliter diversa in ratione objectorum, & refundit in actus ad illa terminatos

A distinctionem essentialem in ratione peccati seu mali moralis.

Ad primam confirmationem dicendum cum D. Thoma qu. 7. de malo art. 1. ad 19. quod magis & minus quando consequuntur rationes diversas, diversificant speciem. Et ita est in proposito: nam in objecto furti gravis, magnum deordinat voluntatem usq; ad finem ultimum; in objecto verò furti levis, parvum solum deordinat circa talem finem: unde ratione hujus duplicis inordinationis, quam magna & parva quantitas in objecto causant, magnum & parvum constituunt peccata specie diversa. Quare cum idem S. Doctor supra qu. 12. art. 11. agens de circumstantiis quae non mutant speciem, ait quod tollere alienum in magna vel parva quantitate, non diversificat speciem peccati, loquitur de magno & parvo, precise ut talia sunt, seu quae nullam aliam involvunt differentiam, nisi penes magis & minus sub eadem modo oppositionis ad rationem (quo pacto se habent furtum majus & furtum minus, quando vel utrumq; est intra quantitatem sufficientem ad culpam mortalem, vel utrumq; non excedit quantitatem culpae venialis) non verò loquitur de magno & parvo quae alia involvunt discrimina, & diversas inordinationes circa ultimum finem inducunt. Quando verò artic. 5. quaest. 7. docet differentias venialis & mortalis non constituere diversitatem specificam peccatorum, loquitur de differentia venialis & mortalis quae sumitur à reatu poenae; haec enim, cum non sit primaria & essentialis, sed secundaria tantum & accidentalis, diversitatem specificam peccatorum constituere nequit. Non negat tamen, peccatum mortale & veniale essentialiter & specificè inter se differre in ratione peccati seu mali moralis, penes aliam differentiam quam assignavimus, nempe penes hoc quod unum avertat & deordinet ab ultimo fine, non verò aliud, subindeq; unum sit simpliciter contra legem, aliud verò praeter legem, seu contra legem secundum quid, ut antea exposuimus.

Ad secundam confirmationem nego Majorem: Quia cognitio plena, sive sit clara, sive obscura, potest applicari objectum sub eadem formali ratione: eadem enim bonitas formalissimè, quae in patria clarè cognoscitur per visionem beatificam, cognoscitur in via obscure per fidem. At verò cognitio semiplena & imperfecta nequit applicare eandem rationem formalem objectivam, quam plena & perfecta applicat; haec enim potest applicare & proponere rationem finis ultimi, & aversionem ab illo, ad quam illa non potest percingere.

E Inferes secundò cum D. Thoma hic art. 1. ad 1. divisionem peccati in mortale & veniale, non esse univocam, sed analogam. Ratio est quia divisio illa est analogica, in qua divisum inaequaliter participatur à membris dividendis: Sed ratio peccati, quae est divisum in tali divisione, inaequaliter convenit peccato mortali & veniali: Ergo divisio illa est analogica. Major communiter supponitur: Minor verò suadetur. Ratio peccati ut sic consistit in hoc quod est esse contra legem, seu tendere in objectum ut difforme legi: Sed esse contra legem, seu tendere in objectum ut difforme legi, peccatis mortalibus convenit simpliciter, venialibus autem solum secundum quid, ut in ultimo discrimine peccati mortalis à veniali exposuimus.

mus: Ergo ratio peccati, mortali & veniali in-
equaliter convenit.

Ad quod malitia avertiva à fine, & malitia
quæ solum ponit inordinationem in mediis, val-
de inæquales sunt; sicut ipse finis, & ea quæ
sunt ad finem, valde sunt inæqualia: Sed mali-
tia peccati mortalis deordinat & avertit ab ul-
timo fine; malitia autem venialis solum ponit
inordinationem in mediis, ut ex supra dictis pa-
tet: Ergo, &c.

41. Dices: In omnibus quæ analogicè dicuntur
ratio nominis nulli competit nisi per attributio-
nem ad unum, quod per prius & simpliciter di-
citur tale: Sed peccatum veniale non dicitur
peccatum per attributionem ad mortale; quia
si non esset aliquod peccatum mortale, nihilo-
minus posset dari veniale: Ergo ratio peccati
non convenit illis analogicè.

42. Respondeo ex Cajetano hic art. 2. concessã
Majori, negando Minorem: Nam sicut omnis
morbus dicitur infirmitas in ordine ad privatio-
nem vitæ, quæ est infirmitas mortalis, & simpli-
citer; ita omne peccatum dicitur peccatum in
ordine ad peccatum quod privat finem, qui est
principium vitæ mortalis. Unde ad probationem
in contrarium dicendum cum eodem Cardina-
li, quod licet peccatum veniale possit esse in hoc
vel illo fine mortali, simpliciter tamen non po-
test esse abque mortali; sicut neque infirmitas
curabilis abque incurabili, qualis est mortalis.
Addit peccatum mortale esse contra legem Dei
simpliciter; peccatum autem veniale solum ef-
fe contra illam secundum quid, ut antea decla-
ravimus: esse autem contra legem Dei secun-
dum quid, non potest intelligi, non præintelle-
cto esse contra legem Dei absolute & simplici-
ter, sicut neque album secundum quid, sine albo
simpliciter.

43. Inferes tertio, peccatum veniale disponere
quidem ad mortale, nunquam tamen ita posse
aggravari, ut transeat in mortale; neque ex
multis venialibus posse fieri unquam unum
mortale. Ita D. Thomas hic art. 3. 4. & 5.

Probatum breviter hoc corollarium, quan-
tum ad singulas partes. Et in primis quod pec-
catum veniale disponat ad mortale, patet: quia
homo negligendo venialia, paulatim & sensim
alluefcit contemptui & transgressioni legis, quod
fit ut tandem in majora peccata incidat, juxta
illud, *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Unde
elegantè Cassianus collat. 6. cap. 17. mentis in-
curiam comparavit recto domus neglecto. Nam
per hanc (inquit) primo quisem veluti minutissima
quedam penetrant animam stulticia passionum, quæ
si velut parva & levia negligantur, corrumpunt tigna
virtutum, quibus destructis, in animam tandem de-
fluunt imbres largissimi vitiorum. Quod sapiens
Eccli. 10. procul dubio respexit, dum dixit: *In
pigritia humiliabitur contignatio, & in infirmitate
in animum perfrillabit domus.* Hinc Chryostomus
Cassiani magister homil. 87. in Matth. hoc mi-
rabile paradoxum docet, nimirum majori soli-
tudine aliquo modo cavendum esse à veniali-
bus, quam à mortalibus. Soter mihi (inquit)
nonnunquam non tanto studio magna videri peccata
esse vitanda, quam parva & viliora: illa enim ut aver-
semur, ipsa peccati natura efficit; hæc autem ipsæ res,
quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnan-
tur, non potest ad expulsiorem eorum animus generose
insurgere: unde cito ex parvis magna sunt, negligenti-
a nostra.

A Quod verò peccatum veniale nunquam pos-
sit ita augeri & aggravari, ut transeat in mortale,
non minus evidens est. Nam ea quæ sunt or-
dinis inferioris, quantumcumque intra pro-
priam speciem augeantur, nunquam possunt
pertingere ad ea quæ sunt ordinis superioris;
Sed malitia peccati venialis est inferioris or-
dinis, & diversæ speciei à malitia mortalis; cum
ista sit avertiva ab ultimo fine, & destructiva
illius: non verò illa, ut ex supra dictis patet:
Ergo peccatum veniale nunquam potest transi-
re in mortale.

B Ex quo probata manet tertia pars corollarii: 45.
nam peccata venialia, quantumcumque multi-
plicentur, non possunt avertere ab ultimo fine,
nec reatum pœnæ inducere: Ergo non possunt
facere unum mortale per integritatem; sicut
nec ex multis punctis simul junctis potest linea
confergere. Unde quando Augustinus tract.
12. in Joan. ait: *Minuta plura peccata, si negli-
gantur, occidunt,* solum intendit, quod illa occi-
dunt dispositivè, disponendo scilicet ad mor-
tale; non verò formaliter, privando animam
gratiâ & charitate, ut explicat S. Thomas hic
art. 4. ad 1.

Dices primo: Dispositio potest fieri habitus: 46.
Ergo si peccatum veniale disponat ad mortale,
poterit fieri mortale.

C Respondeo cum D. Thoma ibidem in solut.
ad 4. *Quod dispositio qua fit habitus, est sicut imperfe-
ctum in eadem specie; sicut imperfecta scientia, dum
persecur, fit habitus: sed veniale peccatum est dispo-
sio alterius generis; sicut accidens ad formam sub-
stantialem, in quam nunquam mutatur.*

Dices secundo: Plura furta levia multiplica-
ta, constituunt tandem unum peccatum morta-
le: Ergo ex multis venialibus unum mortale po-
test effici.

D Respondeo negando Antecedens: Nam
quando aliquis committit plura furta levia, ex
illis simul junctis & collectis unum peccatum
mortale non resultat; sed ultimum furtum, quo
pervenitur ad magnam materiam quantitatem,
est peccatum mortale: quia licet tale furtum sit
rei secundum se levis, ex connotatione tamen
furtorum præcedentium, cum quibus moraliter
conjungitur, redditur furtum rei gravis, & gra-
ve damnum infert proximo; ut explicant Ca-
suisæ circa septimum Decalogi præceptum, &
in materia de restitutione.

ARTICULUS II.

*An ille qui moraliter peccat, ultimum finem in
creatura constituat?*

E Negat Adrianus quodlib. 7. art. 3. affirmant
cæteri omnes Theologi tam domestici
quam extranei. Unde sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico breviter, peccatorem per peccatum
mortale ultimum finem in creatura con-
stituere; si non expresse & formaliter, virtuali-
ter saltem & interpretativè.

Probatum primo ex Scripturâ: nam ad Philip. 48.

Ooo; 3. de